

ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ СПЕЦКУРСУ “ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ’Я СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ” У ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті висвітлено окремі аспекти проблеми формування соціального здоров’я підростаючого покоління, зокрема підготовки майбутніх педагогів у зазначеному контексті. Основну увагу зосереджено на розробці змісту підготовки студентів педагогічних спеціальностей до виховання в майбутній професійній діяльності соціально здорових учнів. Розкрито зміст програми спецкурсу “Теоретичні аспекти формування соціального здоров’я сучасних підлітків” у контексті підготовки студентів педагогічних спеціальностей.

Ключові слова: здоров’я, соціальне здоров’я, майбутні вчителі, зміст підготовки студентів педагогічних спеціальностей.

Здоров’я громадян кожної країни характеризує її як державу заможну та перспективну. На жаль, в Україні поки що достатньо низький рівень здоров’я її населення. Особливо це стосується дітей та учнівської молоді. Важливо зазначити, що негативні прояви стану здоров’я молоді спостерігаються в усіх його аспектах. За даними ВООЗ, здоров’я – це стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, а не тільки відсутність захворювань та фізичних вад. Отже, значуще місце відводиться й соціальному аспекту здоров’я, якому ще недостатньо приділено уваги в межах загальноосвітніх навчальних закладів, незважаючи на те, що саме вони мають надзвичайно високий потенціал у контексті виховання соціально здорових шклярів. Серед причин такого становища важливе місце посідає недостатня підготовленість самих учителів до здійснення зазначеного процесу, що, у свою чергу, вимагає пошуку таких підходів, які сприяли б удосконаленню підготовки майбутніх учителів у контексті проблеми формування соціального здоров’я сучасних учнів. Перш за все, це стосується розробки змісту підготовки студентів у зазначеному аспекті, що, на нашу думку, має відбуватись як за рахунок корекції окремих навчальних програм, передбачених навчальним планом підготовки майбутніх учителів, так і за рахунок розробки спецкурсів, за допомогою яких студентам у цілісному та системному вигляді пропонували б потрібну інформацію із зазначеного вище питання.

Незважаючи на те, що на сьогодні дещо зростає увага вітчизняних та зарубіжних учених до питань соціального здоров’я особистості (С. Кириленко, В. Колесов, В. Мяких, Е. Піднебесна та ін.) [1–4], питання підготовки майбутніх учителів до зазначеного процесу не набуло належного висвітлення.

Мета статті – охарактеризувати зміст спецкурсу, “Теоретичні аспекти формування соціального здоров’я сучасних підлітків” у контексті

підготовки студентів педагогічних спеціальностей до майбутньої педагогічної діяльності з питань виховання соціально здорових учнів.

Характеризуючи зміст спецкурсу, зазначимо, що наповнення його навчальним матеріалом відбувалось відповідно до поставленої мети: виробити в студентів інтересу до проблеми виховання соціально здорових учнів; ознайомити з теоретико-методологічними аспектами формування соціального здоров'я учнів основної школи; сформулювати уявлення про становлення, розвиток та перспективи проблеми виховання соціально здорових підлітків; виробити усвідомлення ролі вчителя в контексті виховання соціально здорової молоді; виробити в студентів стійку мотивацію до формування соціального здоров'я підлітків; виробити розуміння значущості кожного компонента соціального здоров'я підлітків; озброїти студентів знаннями формування компонентів соціального здоров'я підлітків, враховуючи особливості кожного компонента. Кожна з тем, передбачених спецкурсом, відіграла свою важливу роль в озброєнні майбутніх учителів необхідними знаннями в контексті питань формування соціального здоров'я сучасних підлітків. Так, тема "Становлення та розвиток феномена соціального здоров'я особистості" передбачає розгляд найбільш важливих аспектів питання виникнення феномена соціального здоров'я, розкриває перші уявлення про соціальне здоров'я в працях видатних філософів, вміщує в собі історичний аспект розмежування феномена соціального здоров'я населення та соціального здоров'я особистості. Наголошується на зміні поглядів стосовно соціального здоров'я особистості від їх виникнення до теперішнього часу.

У межах наступної теми "Виховання соціально здорових школярів у працях видатних педагогів" важливо було розкрити підходи до виховання соціально здорових школярів у практиці видатних вітчизняних та зарубіжних педагогів. Тема "Тенденції розвитку проблеми формування соціального здоров'я підлітків" зумовлена потребою в доведенні до студентів окремих аспектів здійснених досліджень соціального здоров'я в медицині, розвитку феномена соціального здоров'я у соціологічній науці, результатів розробленості на сьогодні окремих аспектів проблеми соціального здоров'я особистості в психології та педагогіці, нарешті, перспектив розвитку проблеми соціального здоров'я особистості загалом та підлітків зокрема. Відповідно до другого модуля цього спецкурсу студентам було запропоновано такі теми: "Сутність і структура соціального здоров'я сучасних підлітків"; "Принципи формування соціально здорових підлітків"; "Зміст соціального здоров'я підлітків". Такі теми, перш за все, забезпечували правильне розуміння студентами феномена соціального здоров'я. У цьому разі цілком виправданим було зупинитись на цих питаннях окремо, оскільки, поперше, наявність знань у цьому аспекті відіграла роль фундаменту для поступового їх здобуття з питань формування соціального здоров'я підлітків у подальшому; по-друге, на етапі становлення цього феномена як окремого (автономного) існують окремі не завжди виправдані перехреснування таких дефініцій "соціальне здоров'я населення", "соціальний розвиток,"

“соціальна адаптація”, “соціальне становлення” тощо. Таким чином, недостатнє розмежування цих дефініцій і поняття індивідуального соціального здоров’я особистості, зокрема підлітка, з метою уникнення плутанини потребує детального розгляду в межах зазначених вище тем: сутність соціального здоров’я особистості у працях сучасних вітчизняних та зарубіжних учених, визначення специфіки підліткового віку в контексті сутності соціального здоров’я учнів основної школи, критичний аналіз авторського поняття соціального здоров’я підлітків, загальні аспекти його змісту та характеристики структурних компонентів соціального здоров’я сучасних підлітків. Достатньо важливим у межах вищезазначеного модуля є розкриття принципів формування соціально здорових підлітків, зокрема визначення взаємозв’язку загальнодидактичних принципів з принципами формування соціально здорових підлітків, характеристики авторських принципів виховання соціально здорових учнів основної школи тощо.

Третій та четвертий модулі спрямовані на озброєння майбутніх учителів знаннями з формування окремих аспектів соціального здоров’я учнів основної школи. Враховуючи те, що соціальне здоров’я підлітків є багатоаспектним, відповідно, студенти, готуючись до майбутньої професійної діяльності, мають володіти знаннями в контексті кожного з аспектів соціального здоров’я учнів, оскільки залишення без уваги будь з якого може суттєво впливати на стан соціального здоров’я підлітка взагалі. Так, при вивченні теми “Формування в підлітків готовності реалізації себе в суспільстві” в межах спецкурсу студенти знайомляться з питаннями формування у підлітків потреби реалізації себе в суспільстві, виховання в учнів спрямованості до підвищення в майбутньому соціального статусу та задоволення здорових життєвих потреб. Розкривається місце майбутньої професії в підвищенні власного рівня соціального здоров’я.

Тема “Особливості взаємодії учасних підлітків з мікро-, мезо- та макросередовищем” сприяє усвідомленню студентами місця мікросередовища у формуванні соціального здоров’я підлітків, розумінню особливостей формування соціального здоров’я підлітків в умовах родини й близького оточення (мікросередовища), розкриттю впливу мезосередвища на стан соціального здоров’я підлітків та особливостей формування соціального здоров’я підлітків в умовах соціального життя загалом. Важливу роль у підготовці студентів до виховання соціально здорових підлітків відіграє тема “Соціальна та правова відповідальність підлітків – важлива складова соціального здоров’я”, яка зумовлена рядом чинників і спрямована на, по-перше, донесення до відома студентів реального стану правової відповідальності сучасних підлітків; по-друге, розкриття місця правової відповідальності підлітків у структурі соціального здоров’я; й нарешті, по-третє, дає змогу оволодіти майбутнім учителям знаннями особливостей формування в підлітків відповідальності за власні вчинки перед суспільством. Переходячи до розкриття змісту спецкурсу за четвертим модулем, зауважимо, що цей модуль спрямований на озброєння студентів знаннями переважно в

контексті розкриття тих аспектів соціального здоров'я підлітків, які, на наш погляд, доцільно умовно позначити як особистісні. У цьому аспекті йдеться про такі теми: “Особливості статевої культури сучасних підлітків” та “Особливості підготовки учнів до побудови у майбутньому власної соціально та фізично здорової сім'ї”. Оскільки, як неодноразово зазначалось вище, кожен з аспектів соціального здоров'я має свої, специфічні особливості формування, при вивченні першої теми четвертого модуля цього спецкурсу студенти знайомились з такими питаннями: стан та проблеми статевої культури сучасної молоді; значення формування статевої культури підлітків у контексті підвищення рівня соціального здоров'я учнів основної школи; основні моделі та напрями формування статевої культури сучасних підлітків; форми й методи виховання статевої культури підлітків.

При вивченні наступної теми модуля увагу студентів переважно зосереджували на усвідомлення майбутніми вчителями місця сім'ї для кожної особистості в контексті підвищення рівня власного соціального здоров'я. Важливого значення надавали ознайомленню студентів з поняттями фізично та соціально здорової сім'ї, розкриттю значення розуміння учнем важливості створення в майбутньому власної сім'ї, прагнення до створення в майбутньому соціальної та фізично здорової сім'ї як важливої умови розкриття власного потенціалу особистості через роль матері та батька, нарешті, певне місце відводили питанню виховання соціально здорових дітей у сім'ї, що було актуальним і для студентів, які є більш близькі до того, щоб у недалекому майбутньому стати матір'ю та батьком.

Висновки. Таким чином, досвід упровадження в практику підготовки майбутніх учителів спецкурсу “Теоретичні аспекти формування соціального здоров'я сучасних підлітків” засвідчує, що якісне його викладання, по-перше, сприяє підвищенню в студентів мотивації до проблеми формування соціального здоров'я підлітків; по-друге, створює певний фундамент у контексті теоретичної підготовки майбутніх учителів до формування соціального здоров'я підлітків; по-третє, озброює необхідними знаннями щодо особливостей формування окремих аспектів соціального здоров'я учнів, що, у свою чергу, сприяє забезпеченню цілісного підходу до виховання соціально здорових сучасних підлітків.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розкритті змісту підготовки майбутніх учителів до виховання соціально здорової молоді, зокрема спецкурсу “Методика формування соціального здоров'я сучасних підлітків”.

Список використаної літератури

1. Кириленко С.В. Соціально-педагогічні умови формування культури здоров'я старшокласників : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Світлана Володимирівна Кириленко. – К., 2004. – 240 с.
2. Колесов В.И. Социальное здоровье студентов / В.И. Колесов // Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России. – 2009. – № 2 (42). – С. 217–229.
3. Мягих В.Б. Соціальне здоров'я молоді в умовах сучасного українського суспільства : дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04 / В.Б. Мягих ; Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2006. – [225] арк. : табл. – Бібліогр. : арк. 185–202.

4. Поднебесная Э.И. Педагогические аспекты развития и укрепления социального здоровья подростков средствами информационных и коммуникативных технологий / Э.И. Поднебесная // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2007. – № 12 – С. 218–221.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2014.

Бабич В.И. Опыт внедрения и характеристика содержания спецкурса “Теоретические аспекты формирования социального здоровья современных подростков”

Статья направлена на раскрытие некоторых аспектов проблемы формирования социального здоровья подрастающего поколения, в частности подготовки будущих педагогов в указанном контексте. Основное внимание сосредотачивается на разработке содержания подготовки студентов педагогических специальностей к воспитанию в будущей профессиональной деятельности социально здоровых учащихся. Раскрывается содержание программы спецкурса “Теоретические аспекты формирования социального здоровья современных подростков” в контексте подготовки студентов педагогических специальностей.

Ключевые слова: *здоровье, социальное здоровье, будущие учителя, содержание подготовки студентов педагогических специальностей.*

Babich V. Experience of implementation and characteristic of content course “The theoretical aspects of the formation of social health of modern teenagers”

The article is aimed at disclosure of certain aspects of problem of the formation of social health of the younger generation, in particular the training of future teachers in the mentioned context. The main attention is focuses on developing the content of training students of educational specialties to the education in their future professional activities socially healthy students. Disclosed the content of the program of special course “Theoretical aspects of modern social health of teenagers” in the context of preparing students of pedagogical specialties. The content of special course is built on four modules. The first module involves the study of subjects such as the formation and development of the phenomenon of social health of individuals; upbringing of socially healthy schoolchildren in the works of outstanding teachers; tendencies of development of the problem of forming of social health of teenagers. The second module includes such themes as: the nature and structure of social health of modern teenagers, principles of formation of socially healthy teenagers; content of social health of teenagers. Relevant to the third module offers to students the following topics: formation of readiness in teenagers self-realization in society; features of the interaction participants teenagers with micro-, meso-and macroenvironment, social and legal responsibility of teenagers – an important component of social health. The fourth module includes the following topics: characteristics of sexual culture of modern teenagers, especially the training of students to build a future of their own socially and physically healthy family.

Key words: *health, social health, future teachers, content of training students of pedagogical specialties.*